

Sajtóvizsály a szegedi bölcsészkaron

Két érdekcsoport között felőrlődött a Bölcső?

Hausz Katalin: Most nincs semmilyen cenzúra

A bölcsészkar folyóirata, a Bölcső birtoklásáért folyik „médiaháború” a Szegedi Tudományegyetemen. A botrány az újság Lapnyilvántartásba való bejegyeztetésének elmulasztása miatt tört ki, de igen gyorsan a hallgatói önkormányzat vélt gazdasági visszaéléseinek és kiadói cenzúrájának vádjáig, plakátháborúig és a nagypolitika küzdelmeihez hasonló pengeváltásokig jutott el. Az ügy abszurditását fokozza, hogy a felek egy olyan újságon vitatkoznak, amely jogilag már nem is az övék. A szegedi bölcsészhallgatók polémiáját Sarnyai Tibor foglalja össze.

Létezik-e Bölcső?

A Bölcső című hallgatói folyóirat nyolc éve jelenik meg a Szegedi Tudomány-

egyetem (SZTE) bölcsészkarán. Egeszen ez év októberéig illegálisan. A jelenleg már nem hivatalos alapító, a hallgatói önkormányzat annak idején azért nem jegyeztette be újságját a Lapnyilvántartásba, mert ezt csak magán-, vagy jogi személy teheti meg. Ahhoz természetesen túl bizalmatlanok voltak, hogy egy magánszemély, például az akkori főszerkesztő nevére írássák a magazint, más megoldás pedig akkor nem jutott eszükbe. Ennek ellenére rendszeresen küldték az Országos Széchényi Könyvtárnak a köteles példányokat, és hitték, megkerülték a problémát. A lap időközben többször is főszerkesztőt cserélt, azonban a bejegyeztetési hiba megoldása mindannyiszor elmarad. Kollár Árpád, amikor tavaly megkapta a főszerkesztői posztot, arra kérte Nagy

ton Topán László volt, aki csapatával mindössze három lapszámot „ért meg” a Bölcsőnél, úgy vélekedett: minden Bölcső szerkesztőség formálisan amiatt vérzett el: bizalmi alapon végezték munkájukat, papírok és szerződések nélkül, így ha működésük kényelmetlenné vált, a BTK HÖK bármikor kiadhatta újtjukat.

Zoltánt, a HÖK akkori elnökét, hogy tegye meg a szükséges lépéseket ahhoz, hogy a lap jogszerű legyen. Ígéretet kapott, hogy a HÖK utánanéző ügynek, de nem történt semmi, egészen ez év elejéig. Ekkor jött ugyanis létre egy bölcsészalapítvány (irányítói között ott találjuk Nagy Zoltánt, illetve Csernik Antalt, a HÖK irodavezetőjét), melynek egyik célkitűzése volt, hogy a kiadványt legálissá tegye, azaz bejegyeztesse a Lapnyilvántartásba.

Azonban a nyilvántartási eljárás már valaki megkezdte előttük. Haág Zalán István, bölcsészhallgatóként, a HÖK tisztviselőjeként kérte a „Bölcső, szegedi bölcsészhallgatók lapja” nyilvántartásba vételét. Nagy Zoltán utóda, Esztergályos Dóra írásban fordult a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumához (NKÖM) azzal, hogy Haág beadványát utasítsa el, és egyben jegyezze be a Bölcső nevet A Szegedi Bölcsészkarért Alapítvány számára. Ezt a NKÖM – mivel törvényességi feltételt nem sértett Haág – nem tehette meg, így októberben meg is érkezett a Bölcső bejegyzési

A szerző

Sarnyai Tibor 2003-ban az SZTE magyar szakán szerzett kiváló minősítésű bölcsész oklevelet. Jelenleg is a Bölcsészkar végzős hallgatója kommunikáció szakon.

Újságírói gyakorlatot a Szegedi Egyetem korábbi szerkesztőségének munkatársaként, véleményrovatának vezetőjeként (2000), továbbá a Délmagyarország külső munkatársaként (1999-2001) szerzett. Jelenleg is rendszeresen jelennek meg írásai a Médiatudományi Tanszék online magazinjában, a Linklapban.

Sarnyai Tibor nem lapunk munkatársa, mégis szükségét éreztük, hogy közöljük írását, mivel a sajtóban megjelent valamennyi írásnál átfogóbb képet nyújt a Bölcső körül kialakult helyzetről.

A korábbi főszerkesztők

A Telin TV TUDOMÁNY-EGYETEM c. műsorában nyilatkozott a Bölcső korábban eltávolított két főszerkesztője is. Fodor Balázs 2001-ben leváltott főszerkesztő elmondta: a HÖK sem formális, sem informális úton nem értesítette arról, távozniuk kell. Fodor utóda a főszerkesztői posz-

határozata Haág Zalán István mezőtúri címére, amely egyúttal a szegedi lap kiadójának címe is volt. Szegedi címmel a bejegyeztetett szerkesztőségvezető, Erhardt Ágoston rendelkezik. Haág Zalán István úgy nyilatkozott,

hogy ő csak meg akarta védeni a Bölcsőt attól, hogy az kikerüljön a bölcsészhallgatók kezéből, és azt egy magánalapítvány irányíthassa. Rendkívül különösnek tartja viszont, hogy az egyébként rövid ideig tartó bejegyeztetési procedúra ebben az esetben csaknem fél évig tartott (a Bölcső szerkesztősége úgy tudja, hogy a magasabb kapcsolatokkal is rendelkező Nagy Zoltán igyekezett akadályokat gördíteni Haág útjába). Haág Zalánt elmondása szerint több hallgatótársával együtt úgy érezte, hogy tenni kellene valamit az alapítványi bejegyzés ellen, ő pedig azért vállalta el végül a kiadói posztot, mert végzősként „neki már nem árthatnak”. Mint mondja, ő nem pereskedni akar, vagy pénzt kapni a névért, hanem csupán azt kívánja, hogy a Bölcsőt ne lehessen elvenni a bölcsészek-től. Ha bölcsészhallgatók megkeresik őt azzal, hogy készítenének lapot ezzel a névvel, és rendelkeznek a szükséges anyagi feltételekkel, Haág szívesen hozzájárul, hogy a Bölcső nevet használják.

Berta Árpád, az SZTE Bölcsészettudományi Kar (BTK) dékánja is tenni szeretett volna valamit a Bölcsőért, ezért segítségért Merényi Mária-hoz, az egyetem főtitkárához fordult, átadva neki az összes, idetartozó iratot. Hiába azonban a segítő szándék: a lap bejegyzése ellen már senki sem tehetett semmit. A minisztérium arra buzdította a HÖK-öt, hogy egyezzen meg Haág Zalánnal. Erre azonban régebben keletkezett ellentétek miatt nem volt lehetőség.

A választás

Történt ugyanis, hogy márciusban, a HÖK-választáson a Haág-vezette EU-koalíció alulmaradt a részben a korábbi testületet adó Tiszta szívvel koalí-

Kollár Árpád tavaly arra kérte a HÖK akkori elnökét, tegye meg a szükséges lépéseket ahhoz, hogy a lap megjelenése jogszerű legyen

ció mögött. Többen választási csalást gyanítottak, és arra kérték a dékánt, hogy formai hibák miatt tegye semmissé a választások végeredményét. Berta Árpád az érintettek meghallgatása után úgy vélte,

lehet, hogy történtek „helytelen” dolgok,

de ezek nem bizonyíthatóak. Egy biztos, sem formai, sem egyéb hiba nem kérdőjelezte meg szerinte a választás érvényességét. A döntés ellen Haág Zalán sem tehetett semmit. Azt azonban bizonyítékokkal igazolja, hogy az egyik egyetemi sajtóorgánium állításával szemben nem a választási kudarc miatt jegyeztette be magának a Bölcsőt: a lapbejegyeztetési procedúrát már a választások

előtt megkezdte. A dékán Haág Zalán eljárását, noha az szabályos, etikátlannak tartja. Bár a múltban voltak konfliktusai a kiadvánnyal, a jelenlegi szerkesztőség munkáját Berta Árpád igen színvonalasnak tartja (a lap minőségét úgy jellemezte: a pesti gyorsan gyakran még Kecskeméten is kezében volt a Bölcső). Ezért jelezte, a Haág-féle etikátlan bejegyzésű lapnak, ha az egyáltalán megjelenik, semmilyen információt nem fog kiadni, és ugyanezre kéri a kollégáit is.

A márciusi választás miatt romlott meg a Bölcső és a HÖK viszonya is. Az addigi, korrektnek nevezett munkakapcsolat egy, a választásokkal foglalkozó, azt elemző írás meghúzása miatt fajult állandó vitatkozássá a HÖK akkori tisztségviselőivel. A szerkesztők emlékei szerint a „meglesznek ennek a következményei” kijelentés is elhangzott. Állításuk szerint a cenzúra és a kiadással kapcsolatos egyéb problémák régóta fennállnak, de eddig mindig képesek voltak kompromisszumot kötni a kiadóval. Hausz Katalin, a HÖK jelenlegi elnöke állítja, hogy most nincs semmilyen cenzúra, és erre bizonyíték a számos HÖK-öt bíráló írás

a lapban. Ugyanakkor úgy véli, hogy a szervezet elnökének mint felelős kiadónak kötelessége átolvasni a cikkeket, és kiszűrni a nyilvánvaló valótlanságokat. Kollár válasza: mindegyik megjelent cikkért külön harcot vívtak a tisztségviselőkkel.

Kompromisszumok

Mégis, a kompromisszum újra megkövetett októberben, amikor a Bölcső cím nélkül, csak a Haág által be nem jegyeztetett alcímével – A (nem)hallgatók lapja – jelent meg. E számban kapott a szerkesztőség a lap védelmében többek között Fried Istvántól (MTA Irodalomtudományi Bizottságának társelnöke) és Szörényi Lászlótól (MTA Irodalomtudományi Intézetének vezetője) támogató nyilatkozatot.

A továbbra is illegális folyóiratot új főszerkesztő, a lap egyik régi munkatársa, Csík Gergely jegyezte, Kollár Árpád visszavonult felelős szerkesztővé. A főiskolás hallgató hirtelen megjelenését a Bölcső vezetői posztján egyébként a HÖK nem érti. A változást, noha ezt a HÖK-nek a szerkesztők jelezték, Hausz Katalin nem tekinti szabályosnak, mert ezt a testület nem fogadta el. A lap októberi, továbbra sem jogszerű megjelenését azzal magyarázza Hausz, hogy az az anyagtorlódásból megmaradt írások publikálása miatt, kvázi szívességből történt, illetve azért, hogy reagáljanak a Haág-féle bejegyeztetésre. Bár a dékán azt javasolta, hogy egy jelzöt illesszenek be a lap nevébe (például Új Bölcső), és azt levédve a jelenlegi szerkesztőség folytassa a munkát, a HÖK úgy döntött, hogy követve a törvényes utat teljesen új néven új lapot jegyeztet be, melynek főszerkesztőjét pályázati úton szeretné kiválasztani. Így a jelenlegi szerkesztők megbízatása automatikusan megszűnik. Erről a döntésről azonban Hausz hivatalosan nem értesítette a szerkesztőket, és ezt a dékán is hibának róta fel. A HÖK úgy gondolja, ez az eljárás a legdemokratikusabb, hiszen így az összes bölcsészhallgató pályázhat, köztük – mint azt Hausz Katalin hangsúlyozta – a jelenlegi gárda is. A szerkesztők viszont úgy gondolják, az októberben megjelent szám bizonyítja, hogy lehetséges a folytatás pályázat nélkül is. Úgy vélik, a Haág-féle bejegyeztetés ürügyet adott a HÖK-nek arra, hogy kirúgja őket. Haág Zsolt is úgy gondolja, hogy a HÖK irányítói csak a piszkos munkát, az ő megtámadását végeztették el a lap szerkesztőivel, majd végrehajtották, amit már jóval korábban, a bejegyeztetéstől függetlenül elterveztek.

Az októberi szám szerkesztése közben egy, a 2002-es gólyatábor anyagi ügyeivel, illetve a HÖK szabályzatának augusztusi módosításával kapcsolatos írás miatt tovább romlott a szerkesztőség és a HÖK viszonya: a tisztségviselők folyamatosan arra voltak kíváncsiak, miért támadja a lap a szervezetet. (Hausz szerint a lap munkatársai meg sem keresték őt, hogy segítsen feltárni az ügyeket. Elmondása szerint semmiképpen sem zárkózott

volna el ettől.) A szerkesztők közben sérelmezték, hogy egy általuk menedzselte, komoly összegű pályázatot a HÖK hibája miatt elveszítettek. Ugyanígy bajba kerülhetnek egy reklám miatt, mert a kiadó intézkedése nyomán a szerződésben rögzített példányszámnak októberben csak a fele került az utcára, az is késedelmesen. A HÖK sem a pályázatról, sem a reklámszerződésről – mivel a szerkesztők erről állítólag nem szóltak – nem tud, ilyet kiadóként nem is írt alá. Az anyagi ügyek firtatása kapcsán jelezték, hogy a HÖK pénzügyeit erre szakosított egyetemi szervek vizsgálják, így azoknak rendben kell lenniük (a vádat egyébként Koszta László, a HÖK gazdasági ügyeiért is felelős dékánhelyettes is sérelmezte, és felajánlotta a szerkesztőségnek, hogy a rendelkezésükre bocsátja a pénzügyi dokumentációt, így végül ezt a vádat ejtették a Bölcső szerkesztői). A példányszámot azért kellett csökkenteni, mert a szerkesztőségből eltűnt egy nagy értékű egyetemi digitális fényképezőgép, a kárt pedig a HÖK-nek kellett megtéríteni. A testület úgy döntött, ehhez az újságnak is hozzá kell járulnia a saját keretéből. A fényképezőgépet egyébként a HÖK engedélyével használta a szerkesztőség, míg azt el nem lopták. Néhány hete

a tolvajt a rendőrség elkapta.

November 3-án vette át az egyik szerkesztő a gépet a rendőrségen, melyet aztán Berta Árpád jelenlétében átadott a HÖK-nek a rendőrségi iratokkal együtt. A digitális masina árát Kollár szerint már október előtt „ledolgozta” a szerkesztőség, amikor eltekintettek két lapszám megjelenésétől, és attól, hogy a továbbiakban színes középső oldallal jelenjenek meg. Ezért szerintem nem állja meg a helyét az, hogy a spórolás miatt kellett felelni a példányszámot. (A rendőrség szokatlanul bravúros nyomozása, és a gép egy nagyon rossz pillanatban történő visszaadása viszont azt a látszatot keltette, hogy a fényképezőgépet a szerkesztőség vette kölcsön, és amikor mennie kell, visszaadja azt. A rendőrségi iratok természetesen nem ezt a verziót támasztják alá.)

Petíció és plakát

A szerkesztők a felsorolt okok miatt levélben fordultak a HÖK-höz, és kérték a tisztségviselőket, hogy beszéljék meg a felmerült problémákat. Hogy válaszon felvetéseikre, november hetedikéig adtak időt a HÖK-nek. Azt írták, ha nem sikerül tisztázni a problémákat, akkor leköszönnek. Mielőtt azonban a HÖK válaszolt volna, a lap szerkesztősége november 3-án az egyetem faliújságjait vette igénybe, hogy ismertesse a már kifejtett álláspontját a hallgatókkal is. Tettük motivációja Csík szerint az volt, hogy ne érezhesse a HÖK úgy, hogy egy semmitmondó válasszal elkenheti a felvetett problémákat, és csendben megszabadulhat a kényelmetlenné vált szerkesztőktől. Ezzel szemben a HÖK úgy véli, hogy ezzel a tettel az újságírók ellehetetlenítettek mindenféle párbeszédet, és vádaskodásukkal csak a laphoz való görcsös ragaszkodásukat bizonyították.

Az este kihelyezett plakátokat, melyekben a HÖK cenzúrájáról, a gazdasági ügyek kivizsgálásának megnehezítéséről és a lap megjelentetése körüli visszásságokról szóltak a szerkesztők, a HÖK volt és mai tisztségviselői letépték (a HÖK-tagok természetesen nem téptek le plakátokat – állítja Hausz Katalin, – legfeljebb szimpatizánsaink. A tépkedésnek egyébként szerinte ártatlan plakátok is áldozatul szoktak esni. Arra a felvetésre, miszerint a szerkesztők találkozottak vele, miközben téptek plakátot vitt, azt felelte, hogy saját magának tett el egy példányt. Mindenesetre a cenzúráról beszélő plakátokat „valakik” cenzúrázták.) Hausz Katalin a plakátzás után jelezte, hogy beszélni akar a szerkesztőkkel, ám mielőtt ez a beszélgetés létrejöhetett volna, Hausz kipateroltatta a szerkesztőségből az újságírókat.

Végkifejlet

Tettét szerinte a plakátok elkészítésének módja indokolja: a Bölcső és egy fénymásoló szalont is üzemeltető kht. közötti reklám-megegyezés értelmében ugyanis a szerkesztőség tagjai ingyen fénymásolhatnak az üzletben. Az ominózus plakátok is itt készültek. A HÖK úgy tudja, a szerkesztők azzal takarták az ingyen-nyomdázást, hogy

Haág Zalán ellen terveznek akciót.

Ezzel szemben a felelős kiadót – Hausz Katalin szerint – rágalomokkal illető plakátokkal ragasztották tele az egyetemet, melyben a legfőbb gonosznak, tolvajnak és antidemokratikusnak állították be a HÖK-öt. Mindent tettek pedig a kiadó pénzén. Ugyancsak sérelmezte a HÖK, hogy a vádak nagy része az előző testületekre vonatkozik, mégis a jelenlegi járatják le a hallgatók előtt a plakát készítői. Hausz Katalin ezért úgy gondolta, joga van kidobni szerkesztőséget a plakátokkal együtt a szerkesztőség irodájából, majd lecserélni annak zárját. A plakátozást egyébként Berta Árpád is elítéli, mert a szerkesztők szerint olyan hibákat ostromoznak, melyek, ha voltak is, igazolandók előbb, hogy voltak, ráadásul a múltba datálhatók, amikor még nem a jelenlegi BTK HÖK vezetőség regnált.

A plakátozás mellett aláírás-gyűjtést is szervezett a szerkesztőség, az íveket, melyen a HÖK támadása talán valóban túlzott hangsúlyt kapott, máris több százan írták alá, köztük neves professzorok is. A HÖK sérelmezi, hogy csak ellene szól ez az ív, ahelyett,

hogy a lap szellemisége mellett, és Haág ellen állna ki. Az aláírásokat egyébként azért kezdte gyűjteni a szerkesztőség, hogy bizonyítsa, a hallgatók és az egyetem dolgozói őket támogatják, így nincs szükség új kiadvány indítására. Úgy tervezték, hogy a kiírandó lappályázat anyagához csatolják majd az íveket, de ettől később elálltak.

A hallgatói önkormányzat november 7-én ellenplakátokat tett ki, hogy fentebb ismertetett érveit megossza a hallgatókkal. Ezekre a Bölcső újságírói a nap folyamán apró cédulákat ragasztottak ezzel a felirattal: „A párbeszéd jegyében mi nem tépjük le a plakátokat.” A szerkesztőség délután találkozhatott a HÖK vezetésével a dékáni hivatalban, ahol kollektíven lemondtak a lap további szerkesztéséről, a HÖK pedig hivatalosan tájékoztatta az érintetteket, hogy új pályázatot ír ki a kari lap menedzselésére. Ezen a jelenlegi szerkesztők állításuk szerint nem indulnak el. A dékán elmondása szerint a tárgyalás higgadtan folyt. A HÖK ígéri, a leendő újságírók munkájába semmilyen módon nem avatkozik bele, és minden közérdekű adatot megoszt velük. Hausz Katalin kiemeli, hogy a BTK HÖK a hagyományokhoz híven fontosnak tartja a pályázat kiírás-

sát. Ha nem így tenne, akkor éppen a hagyományok miatt érné az a vád, hogy egy adott hallgatói csoportosulást dédelget, azaz antidemokratikusan jár el. Ugyanakkor már kiszivárgott az is, hogy pályázat ide, pályázat oda, megvan a HÖK főszerkesztő-jelöltje, egy negyedéves kommunikáció szakos hallgató személyében.

Konklúzió

A HÖK-elnök, Hausz Katalin, aki csupán március óta tagja a testületnek, úgy kerül ebbe az ügybe, mint Pilátus a Krédóba. Érvéle, hogy neki mindehhez semmi köze, mégis sántít. A szegedi egyetemen ugyanis, a nagypolitikához hasonlóan, megjelent két rendkívül erős csoportosulás, amely szinte minden lehetséges alkalommal egymásnak feszül, és benyálazza az ügyeket személyes érdekeivel. Mintájuk az országos politika. Elszomorító, hogy minden alkalommal megtalálják azokat az embereket, akik vállalják, hogy helyettük a reflektorfénybe kerülnek. Ebben a küzdelemben e két érdekcsoport közé került a Bölcső szerkesztősége.

Az is sajnálatos persze, hogy minden hallgatói önkormányzat olyan újságot kíván létrehozni a hallgatók pénzéből, amelynek szerkesztésébe – kiadóként – komoly beleszólást követel. Ugyanakkor naiv az a szerkesztői elképzelés, amely mindenről korlátlanul beszélő egyetemi sajtót, és olyan demokráciát követel, ahol bárki bármit megtehet. A HÖK hibát követett el, amikor – felhasználva a Lapnyilvántartásba bejegyzés elmaradását – meg akart szabadulni egy túl hangossá vált szerkesztőségtől, és cenzúrával ragált a cenzúra vádjára, de hibát követett el a szerkesztőség is, amikor indulatosan megfogalmazott vádjával magára zúdította a kar vezetésének, valamint a jelenlegi, a legtöbb említett ügyben valóban ártatlan HÖK-elnök haragját. A kari lap körül kialakult botrány mindenesetre presztízsveszteség az újságíróképzést is vállaló médiatudományi tanszéket is magában foglaló szegedi bölcsészkar számára.

A sajtóban e témában megjelent cikkek gyűjteménye hozzáférhető a www.egyetem.szeged.hu weboldalon.

Haág Zalán: Ha bölcsészhallgatók megkeresnek, hogy készítenének lapot, szívesen hozzájárulok, hogy a Bölcső nevet használják